

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.787/2017/6. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Novák Rudolf ügyvéd (címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek - a Némethy Ügyvédi Iroda (címe, ügyintéző: dr. Némethy Barbara ügyvéd) által képviselt alperes neve (címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti perében az Egri Törvényszék 11.P.20.122/2016/26. számú közbenső ítélete ellen az alperes részéről 27. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét megváltoztatja és a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 194 377 (százkilencvennégyezer-háromszázhetvenhét) forint elsőfokú és 54 350 (ötvennégyezer-háromszázötven) forint másodfokú perköltséget, az államnak pedig - külön felhívásra - 183 700 (száznolcvanháromezer-hétszáz) forint feljegyzett elsőfokú illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

A felperes és az X Zrt. (a továbbiakban: az alperes jogelődje) 2008. július 21. napján „Hitel- és opciós szerződés magánszemélyek és egyéni vállalkozók részére” elnevezés alatt kölcsönszerződést kötöttek, amely alapján az alperes jogelődje a megállapodásban foglalt gépjármű megvásárlásához - svájci frank (CHF) alapon - 1 572 500 Ft kölcsönt nyújtott a felperes részére 120 hónap futamidő, évi 16,56% ügyleti kamatláb és évi 19,16% induló teljes hiteldíjmutató (THM) mellett azzal, hogy a felperes úgy nyilatkozott: nem a „havi fix” deviza alapú hitelkonstrukciót választja.

A felek által aláírt egyedi kölcsönszerződés 7. pontja úgy rendelkezik, hogy a törlesztőrészek, a hitel ügyleti kamatlába, az árfolyam-különbözetek ügyleti kamatlába és az induló teljes hiteldíj mutató (THM) a hitelező általános szerződési feltételeiben (ÁSZF) meghatározott módon változhat, amit az adós a jelen okirat aláírásával az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatásként tudomásul vett. Az egyedi

kölcsönszerződés 10. pontja értelmében az adós kijelentette, hogy a hitel esetleges árfolyamkockázatáról szóló tájékoztatást megértette és tudomásul vette.

Az alperesi jogelőd szerződés részévé váló ÁSZF-jének 4.1.1. pontja szerint a hitel összege euróban, svájci frankban vagy magyar forintban kerül meghatározásra, azonban a folyósítás és a hitel visszafizetése minden esetben magyar forintban történik.

Az ÁSZF 4.1.2. pontja kimondja, hogy a devizalapú hitel forintban kifejezett összege az **X** Bank Nyrt. által közzétett hitelszerződés hatályba lépése napján érvényes hivatalos HUF/devizanem számlakonverziós devizavételi árfolyam alapján kerül meghatározásra.

Az ÁSZF 4.1.3. pontja úgy rendelkezik, hogy az adós a folyósított hitel kamattal növelt összegét a hitelszerződésben rögzített számú, összegű és esedékességű törlesztőrészlet, valamint a „havi fix” deviza alapú hitel konstrukció esetén az árfolyamkülönbözet részletek megfizetésével köteles visszafizetni, és meghatározza, hogy a törlesztőrészletek összegét milyen képlet alapján kell kiszámítani, megadva a képlet változóinak magyarázatát is.

Az ÁSZF 4.1.4. pontja szerint deviza alapú hitel esetén a törlesztőrészletek összege a 4.1.3. pont szerint meghatározott törlesztőrészletek alapján kerül megállapításra a következő számítási módszerrel:

$P_k = P_{dk} \times (A_k/A_0)$, ahol:

- P_k : a ténylegesen fizetendő k -adik törlesztőrészlet;
- P_{dk} : a hitelszerződésben rögzített k -adik eredeti törlesztőrészlet;
- A_k : az **X** Bank Nyrt. által közzétett, a k -adik törlesztőrészlet esedékessége hónapját megelőző hónap utolsó árfolyamjegyzési napján érvényes hivatalos HUF devizanem számlakonverziós deviza eladási árfolyam; míg
- A_0 : az ÁSZF 4.1.2. pontja szerint meghatározott bázis árfolyam.

Az ÁSZF 4.1.4. pontja kitér arra is, hogy havi fix devizaalapú hitelkonstrukció esetén a törlesztőrészletek a 4.1.3. pont szerint kerülnek meghatározásra azzal a különbséggel, hogy az egyes törlesztőrészletek esedékességekor keletkező árfolyamkülönbözetet az alperesi jogelőd a futamidő alatt halmozottan nyilvántartja, és pozitív árfolyamkülönbözet esetén azt az adósnak részletekben kiszámlázza, negatív árfolyamkülönbözet esetén azt az adósnak jóváírja.

Az ÁSZF 4.4.2. pontja úgy rendelkezik, hogy deviza alapú hitel esetén az alperes jogelődje az adós részére küldött esedékes értesítésen tájékoztatásul feltünteti az adósnak az esedékes törlesztés kifizetése után fennálló tőketartozását a hitelszerződésben rögzített devizanemben kifejezve. A hitelszerződésben rögzített devizanemben kifejezett tőketartozás forint ellenértéke az alábbi számítási módszerrel állapítható meg:

$H = H_d \times (A_k/A_0)$, ahol:

H : a tőketartozás forintban kifejezve;

H_d : a 4.4.1. pontban meghatározott tőketartozás;

A_k : a 4.1.4. pont szerinti aktuális devizaárfolyam;

A_0 : a 4.1.2. pont szerinti bázis árfolyam.

Az ÁSZF 4.5.3. pontja kimondja, hogy az induló teljes hiteldíj mutató értéke nem tükrözi a hitel árfolyam- vagy/és kamatkockázatát.

Az ÁSZF 4.8. pontja tartalmazza a „havi fix” deviza alapú hitelkonstrukció szélsőséges árfolyamváltozás esetén alkalmazandó szabályait, meghatározva, hogy szélsőséges árfolyamváltozásnak az minősül, ha a HUF/devizanem számlakonverziós deviza vételi árfolyama a hitelszerződésben meghatározott bázis devizaárfolyam 125%-át meghaladó, vagy 75%-ánál kisebb értéket vesz fel. E szabályok értelmében a szélsőséges árfolyamváltozás bekövetkezésének időpontjától kezdődően a hitelszerződésre már nem a „havi fix” deviza alapú hitelkonstrukciót szabályozó hitelszerződés szabályai irányadók, s ilyenkor a szélsőséges árfolyamváltozás időpontjáig képződött pozitív és negatív árfolyamkülönbséggel 30 napon belül el kell számolni az adós felé.

A felperes által fizetendő törlesztőrészek 2009-ben megnövekedtek, ezért a felperes felkereste az alperes jogelődjének egri fiókját annak érdekében, hogy a havi törlesztőrészeinek összege állandó legyen. Erre tekintettel a felek 2009. augusztus 3. napján módosították a kölcsönszerződésüket, és a szerződésmódosítás aláírását követő hónap 15. napjával a „havi fix” deviza alapú hitelkonstrukcióra tértek át. A felperes kijelentette, hogy a szerződésmódosítás aláírását megelőzően az annak elválaszthatatlan részét képező ÁSZF 2009. április 3. napjától hatályos teljes szövegét, és az ÁSZF „havi Fix” deviza alapú hitelkonstrukcióra vonatkozó szabályait teljes körűen megismerte és azokat magára nézve kötelezőként elfogadta, ide értve a 4.1.3. pontban a törlesztőrészekre, a 4.1.4. pontban az árfolyamkülönbségre, a halmozott árfolyamkülönbségre, az árfolyamkülönbség részletekre, a 4.2. és a 4.3. pontban a speciális kamatrendelkezésekre, valamint a 4.8. pontban a szélsőséges árfolyamváltozás esetére vonatkozó rendelkezéseket. Megállapodtak abban, hogy a törlesztőrészek esedékességekor keletkező pozitív halmozott árfolyamkülönbség után a hitelező az ÁSZF 4.3.1. pontja szerint ügyleti kamatot számít fel. Az ÁSZF szerződéskötéskor és szerződésmódosításkor hatályos fenti kikötéseinek szövege azonos volt.

Az alperes a 2014. évi XL. törvény (DH2 törvény) alapján elszámolt a felperessel, az elszámolás a DH2 törvény 38. §-ának (6) bekezdése alapján felülvizsgálatnak minősül. A kölcsönszerződés a 2015. évi CXLV. törvény alapján forintosításra is került, a módosult szerződés alapján a hátralévő kölcsön összege 2 446 186 Ft, a havi törlesztőrészlet összege 30 538 Ft, az utolsó törlesztőrészlet pedig 2025. november 15. napján esedékes.

A felperes a módosított keresetében a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítását kérte arra hivatkozással, hogy nem kapott megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázatról, ezért a megállapodás a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (1959. évi Ptk.) 209. §-ának (1) bekezdése, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 203. §-ának (6) és (7) bekezdései, valamint a Kúria 2/2014 számú Polgári Jogegységi határozata alapján tisztességtelen. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítását és az alperes kötelezését kérte 614 864 Ft és járulékai megfizetésére.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Állította, hogy a kölcsönszerződés és az annak részévé vált ÁSZF az árfolyamkockázatra vonatkozóan megfelelő tájékoztatást tartalmaz, amelyet a felperes az egyedi kölcsönszerződés 7. és 10. pontjaiban maga is elismert. Utalt rá, hogy a felperes a saját nyilatkozata szerint nem olvasta el a megállapodást, ez pedig az ő terhére esik. Rámutatott, hogy a felperes a szerződésmódosítás során magára nézve kötelezőnek ismerte el az ÁSZF-nek a „havi fix” deviza alapú konstrukcióra vonatkozó rendelkezéseit is, amelyek szintén rendelkeztek az árfolyamkülönbözet elszámolásáról. Vitatta a felperes keresetének összecszerűségét is.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott közbenső ítéletében megállapította, hogy a per tárgyát képező kölcsönszerződés érvénytelen, és azt érvényessé nyilvánította akként, hogy a kölcsön összege 1 572 500 Ft, az ügyleti kamat pedig évi 22,21%.

A határozatának indokolásában kifejtette, hogy a felperes a kölcsönszerződést a gazdasági, szakmai tevékenységén kívül kötötte, ezért az fogyasztói szerződésnek minősül. Utalt arra is, hogy a felperes helyesen hivatkozott az üzletszabályzat 10.2. pontjában foglalt választottbírói kikötés és az ÁSZF 12.2.8. pontjában írt illetékességi kikötés tisztességtelenségére, ezért a jogvita eldöntése a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (1952. évi Pp.) 30/A. §-a alapján az elsőfokú bíróság illetékességébe tartozott.

A per érdemét illetően megállapította, hogy mivel a kölcsönszerződés megkötése során külön íven szövegezett kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, a szerződés rendelkezései, továbbá a szerződéskötéskor szóban elhangzott tájékoztatás alapján kellett megvizsgálni azt, hogy egy átlagos fogyasztó átláthatta-e, hogy az árfolyam változásának hatására az általa visszafizetendő tőkeösszeg a futamidő alatt korlátlanul megnövekedhet. Utalt rá, hogy az Európai Unió Bíróságának C-26/13. számú ügyben hozott ítélete alapján egy szerződési feltétel akkor átlátható, ha a fogyasztó egyértelmű és érhető kritériumok alapján képes felismerni és értékelni a rendelkezés alkalmazásának gazdasági következményeit.

Kifejtette, hogy az egyedi kölcsönszerződés 7. és 10. pontjai ezen kritériumoknak nem felelnek meg, hiszen azok csupán azt rögzítik, hogy a fogyasztó a pénzügyi intézmény álláspontja szerint az árfolyamkockázatról tájékoztatást kapott, azonban ezen tájékoztatás tartalma az egyedi kölcsönszerződésből nem megállapítható. Az ÁSZF 4.1.1., 4.1.2., 4.1.3. és 4.1.4. pontjai az árfolyamkockázatnak az adós kötelezettségeire vonatkozó hatását szintén nem magyarázzák meg, az pedig nem várható el egy fogyasztótól, hogy az ÁSZF-ben lévő képletbe több lehetséges árfolyamot helyettesítsen be, és így számítsa ki, hogy az árfolyamváltozás pontosan milyen hatással bír a törlesztőrészletek összegére. Nem elvárható egy fogyasztótól az sem, hogy az ÁSZF „havi fix” hitelkonstrukcióra előírt rendelkezéseiből következtessen arra, hogy az árfolyamváltozás az általa kiválasztott eltérő konstrukció esetén milyen jelentőséggel bír.

Rámutatott, hogy a per során nem sikerült tisztázni azt, hogy a felperes által 11/F/1. alatt csatolt gépjármű értékelésre ki írta rá a felperes által fizetendő törlesztő részletek mértékét, továbbá azt sem, hogy a szerződéskötéskor ki volt az alperes jogelődjének nevében eljáró ügyintéző értékesítés-vezető tanúvallomása alapján ugyanakkor

megállapította, hogy a szerződés megkötése során eljáró ügyintézők az ügyfelek megnyugtatóra törekedtek, ezért azt hangsúlyozták, hogy a lehetséges változás mértéke nem lesz számottevő, hiszen a korábbi árfolyam adatok jelentős változást nem mutattak. Ez azt sugallta, hogy a fogyasztó által viselendő árfolyamkockázat minimális, így az ténylegesen nem befolyásolja majd a fogyasztó fizetési kötelezettségét.

Ezért a 2/2014 Polgári Jogegységi Határozat alapján arra a következtetésre jutott, hogy egy átlagosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára nem volt világos és érthető a kölcsönszerződés azon rendelkezése, amellyel az alperesi jogelőd az árfolyamváltozásból eredő kockázatot korlátozás nélkül a fogyasztóra hárította, hiszen a fogyasztó alappal gondolhatta azt, hogy az árfolyamkockázat nem valós, annak reális valószínűsége nincs. Erre tekintettel megállapította, hogy a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, amely a megállapodás teljes érvénytelenségét eredményezi.

Rámutatott, hogy a felek az érvénytelenség okát a szerződés 2009. augusztus 3. napján történt módosításával sem orvosolták, hiszen a módosított szerződés is tartalmaz árfolyamkockázatot, amelyre vonatkozóan a felperes továbbra sem kapott megfelelő tájékoztatást. A szerződésmódosítás a szerződéskötéskor hatályos ÁSZF-fel megegyező ÁSZF rendelkezésekre utalt vissza, amelyek nem tartalmaztak a korábbi szerződésnél alaposabb, világosabb vagy érthetőbb tájékoztatást az árfolyamkockázatról és annak a felperes fizetési kötelezettségére gyakorolt hatásáról, nem tekinthető ilyen tájékoztatásnak az ÁSZF módosított szerződésre irányadó 4.8. pontja sem. A felperes pedig hiába szembesült azzal, hogy a törlesztőrészleteinek mértéke nő, megfelelő tájékoztatás hiányában nem kellett tudnia azt, hogy mindezt az árfolyamváltozás idézi elő.

Kifejtette, hogy a jogalap, azaz a szerződés érvénytelenségének kérdése elkülöníthető volt az összegszerűségről, azaz a felek közötti elszámolástól, ezért az 1952. évi Pp. 213. §-ának (3) bekezdése alapján közbenső ítéletet hozott, amelyben megállapította a kölcsönszerződés érvénytelenségét. Rámutatott ugyanakkor arra is, hogy a közbenső ítéletben rendelkeznie kellett a jogkövetkezményekre irányuló jogalakítási keresetről is annak érdekében, hogy a közbenső ítélet jogerőre emelkedését követően az eljárás kizárólag a követelés összegszerűségére vonatkozóan folytatódhasson. Ezért az érvénytelen szerződést a 6/2013. Polgári jogegységi határozat 4. pontja alapján érvényessé nyilvánította azzal, hogy a kölcsönösszeg 1 572 500 Ft, az ügyleti kamat pedig a szerződésben foglalt kamatfelár, valamint a Magyar Nemzeti Bank által a szerződéskötés napján közzétett 6 hónapos budapesti bankközi forint hitelkamatláb alapulvételével évi 22,21%.

Az alperes a fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú bíróság közbenső ítéletének megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan pedig annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértés követett el, hiszen a közbenső ítéletben csak a szerződés érvénytelenségét állapíthatta volna meg, és nem alkalmazhatta volna az érvénytelenség jogkövetkezményeit. A per érdemét illetően megismételte az elsőfokú eljárásban előadott nyilatkozatait és rámutatott,

hogy a per tárgyát képező szerződés nem tisztességtelen önmagában azért, mert olyan matematikai képleteket tartalmaz, amelyek a szerződés elmélyültebb tanulmányozását igénylik. Érvelése szerint az ÁSZF alapján világosan megállapítható, hogy a szerződés árfolyamkockázatot foglal magában, amely miatt a felperes fizetési kötelezettsége bármilyen irányban és mértékben megváltozhat. Utalt arra, hogy az egyedi kölcsönszerződés 7. és 10. pontjaiban a felperes az ÁSZF-ben foglalt tájékoztatást maga is megfelelően ismerte el, így a keresete ezen okból sem alapos.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében a közbenső ítélet helyes indokai alapján történő helybenhagyását kérte.

A fellebbezés alapos.

A 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 8. pontjának első mondata alapján a szerződés érvénytelenségére alapított marasztalási kereset tárgyában is hozható közbenső ítélet, ha annak az 1952. évi Pp. 213. §-ának (3) bekezdésében írott feltételei fennállnak. Márpedig a felperes módosított keresete az alperes marasztalására irányult, ezért a marasztalás jogalapja: az érvénytelenség elkülöníthető volt a marasztalás összecszerűségétől, így az 1952. évi Pp. 213. §-ának (3) bekezdése alapján eljárásjogi szempontból lehetőség volt közbenső ítéletet hozni. Ezt a perrel érintett kölcsönszerződésre irányadó DH törvények speciális rendelkezései sem zárták ki, erre figyelemmel ilyen perekben számos közbenső ítélet született már (Kúria Gfv.VII.30.170/2015/5., Fővárosi Ítéltábla 11.Gf.40.254/2015/4/II., Szegedi Ítéltábla Pf.II.20.673/2014/7.).

Amennyiben azonban a bíróság közbenső ítéletet hoz, az 1952. évi Pp. 213. §-a (3) bekezdésének utolsó mondata alapján a tárgyalást a követelés összege (mennysége) tárgyában csak a közbenső ítélet jogerőre emelkedése után folytathatja. Ezt a jogszabályi rendelkezést a 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény indokolása 8. pontjának második mondata szerint a szerződés érvénytelenségével kapcsolatos perekben úgy kell értelmezni, hogy a közbenső ítéletben - annak rendelkező részében - csak az érvénytelenség tényét kell megállapítani, a jogkövetkezmények alkalmazásáról pedig a közbenső ítélet jogerőre emelkedését követően lehet határozni, vagyis a jogviszony felszámolására irányuló rendelkezések nem a közbenső ítéletre tartoznak (Kúria Gfv.VII.30.170/2015/5., Fővárosi Ítéltábla 11.Gf.40.254/2015/4/II., Szegedi Ítéltábla Pf.II.20.673/2014/7., EBH1999.104., BH1993.697.). Ezért az alperes helyesen hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság a közbenső ítéletében nem rendelkezhetett volna arról, hogy a szerződést az ott írt tartalommal érvényessé nyilvánítja, az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása ugyanis nem a közbenső ítéletre tartozik, ebben a kérdésben a tárgyalást csak a közbenső ítélet jogerőre emelkedése után lehetett volna folytatni. Ezért az elsőfokú bíróság közbenső ítélete ebben a körben nem felelt meg az 1952. évi Pp. 213. §-a (3) bekezdésének.

Az ítéltábla nem osztotta az elsőfokú bíróság azon jogi álláspontját sem, hogy a perrel érintett szerződés az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás hiánya miatt tisztességtelen.

Az 1959. évi Ptk. 209. §-ának (1) bekezdése szerint tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel,

ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

A Kúria 2/2014. Polgári Jogegységi Határozatának 1. pontja értelmében a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot - kedvezőbb kamatmérték ellenében - korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek tisztességtelensége az 1959. évi Ptk. 209. §-ának (5) bekezdése alapján főszabályként nem vizsgálható. E rendelkezés tisztességtelensége csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen vagy teljesen érvénytelen.

E jogegységi határozat 1. pontjának indokolása szerint amennyiben a fogyasztó a Hpt. 203. §-ának megfelelő kockázatteltérő nyilatkozatot aláírta, akkor azt - az ellenkező bizonyításáig - úgy kell tekinteni, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terhelő volta számára világos és érthető volt, illetve annak kellett lennie. Előfordulhat ugyanakkor az is, hogy a szerződés egyértelmű megfogalmazása, s a megfelelő tartalmú kockázatteltérő nyilatkozat ellenére a szerződéskötés során a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás alapján a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az általa viselendő árfolyamkockázat nem valós, annak nincs reális valószínűsége, vagy az bizonyos mértékben korlátozott (van egy maximuma). Ebben az esetben a szerződésnek a nem megfelelő (téves, félreérthető, nem egyértelmű) tájékoztatással érintett rendelkezése tisztességtelen, amely a szerződés részleges vagy teljes érvénytelenségét eredményezi. A nem megfelelő tájékoztatás tényét és azt, hogy ennek következtében a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése nem volt világos és érthető, a fogyasztónak kell bizonyítania.

Az állandó bírói gyakorlat szerint nincs a pénzügyi intézménynek olyan kötelezettsége, hogy az árfolyamváltozás kockázatáról a szerződéskötés napját megelőzően tájékoztassa a fogyasztót. Az árfolyamváltozás kockázatát teljes mértékben az adósra hárító szerződéses kikötés nem tisztességtelen önmagában azért, mert a kockázatteltérő nyilatkozatot maga a szerződés tartalmazza (BDT2016.3457).

Az elsőfokú bíróság az Európai Unió Bíróságának C-26/13. számú ügyben hozott ítélete alapján helyesen állapította meg, hogy egy szerződési feltétel akkor átlátható, ha a fogyasztó egyértelmű és érthető kritériumok alapján képes felismerni és értékelni a rendelkezés alkalmazásának gazdasági következményeit. Mindez az árfolyamkockázatot a fogyasztóra áthárító kikötés tekintetében azt jelenti, hogy a szerződésből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az árfolyamkockázatot tartalmaz, amely folytán a fogyasztó fizetési kötelezettsége bármilyen irányban és mértékben megváltozhat. E kritériumnak pedig az a

szerződési feltétel is eleget tesz, amelyből megállapítható, hogy a szerződésben foglalt bázis árfolyamhoz képest keletkezett negatív árfolyamkülönbözet esetén a fogyasztó fizetési kötelezettsége csökken, pozitív árfolyamkülönbözet esetén azonban - felső határ nélkül - nő.

Márpedig a kölcsönszerződés felek által aláírt egyedi részének 7. és 10. pontjai egyértelmű tájékoztatást tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy a perrel érintett kölcsönszerződésnek árfolyamkockázata van, amely miatt a törlesztőrészletek összege az ÁSZF-ben írt módon változhat. Azt, hogy az árfolyamok változása milyen hatással bír a törlesztőrészletek összegére, a kölcsönszerződés részét képező ÁSZF 4.1.4. pontja egyrészt egy képlet formájában, másrészt pedig a „havi fix” devizakonstrukció szabályai között szövegesen is ismertette. E szabályok - összevetve az ÁSZF fennálló tőketartozás mértékének kiszámítására vonatkozó 4.4.2. pontjával, a THM kiszámításának módját rögzítő 4.5.3. pontjával és az ÁSZF szélsőséges árfolyamváltozás szabályait megállapító 4.8. pontjával - világos és érthető tájékoztatást tartalmaztak arra nézve, hogy a szerződésben foglalt bázis árfolyamhoz képest keletkezett negatív árfolyamkülönbözet esetén a fogyasztó fizetési kötelezettsége csökken, pozitív árfolyamkülönbözet esetén azonban - felső határ nélkül - nő, így az árfolyamváltozás eredményeként az adós fizetési kötelezettsége bármilyen irányban és mértékben változhat.

A 6/2013. Polgári Jogegységi Határozat indokolásának 3. pontja értelmében egy fogyasztótól is minimálisan elvárható az, hogy a szerződés rendelkezéseit alaposan tanulmányozza át, és egyes, általa nem érthető rendelkezésekről külön tájékoztatást kérjen. A BDT2013.2889. szám alatt közzétett eseti döntés szerint pedig a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, az együttműködési kötelezettségnek megfelelően elvárható a fogyasztótól, hogy a nagy összegű és hosszabb távra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt. A szerződési feltételeket tartalmazó okiratot - az átlagfogyasztótól elvárható gondossággal - át kell tanulmányoznia, és ha a szerződésben olyan rendelkezéseket észlel, amelyeket nem ért, megfelelő magyarázatot igényelhet. A pénzügyi kötelmekben - az átlagfogyasztó által nem feltétlenül ismert - szakkifejezések használata, adott esetben matematikai formulák, képletek alkalmazása elkerülhetetlen, azok nem tisztességtelenek önmagában azért, mert megértésük a szerződés elmélyültebb tanulmányozását, esetleg szakember segítségének igénybevételét teszi szükségessé.

Mindezek alapján a felperesnek a szerződéskötéskor át kellett tanulmányoznia az egyedi kölcsönszerződés és az ÁSZF fenti rendelkezéseit, ideértve a „havi fix” deviza alapú konstrukcióra vonatkozó kikötéseket is. Bár a felperes nem ezt a konstrukciót választotta, nem lehet vita tárgya, hogy ténylegesen választott (választhatott) a „havi fix” és a nem „havi fix” konstrukciók között. Márpedig - az idézett bírói gyakorlat tükrében - egy átlagfogyasztótól is elvárható, hogy két hitelkonstrukció között történő választás előtt győződjön meg arról, hogy a szerződés rendelkezései alapján mi a különbség a két választható konstrukció között, enélkül ugyanis nem hozhatott megalapozott döntést arról, hogy számára melyik konstrukció az előnyösebb. Az ÁSZF két konstrukcióra vonatkozó szabályainak összevetéséből pedig egy átlagfogyasztó is megállapíthatta, hogy a „havi fix” konstrukció csupán annyiban különbözik a nem „havi fix” konstrukciótól, hogy az előbbi

esetén a bázis árfolyamhoz képest folyamatosan keletkező pozitív vagy negatív árfolyamkülönbözet elszámolására a futamidő végén, annak esetleges meghosszabbítása útján kerül sor, az utóbbi esetében azonban az árfolyamváltozás - az ÁSZF 4.1.4. pontjában írt képlet szerint - közvetlenül kihat az esedékes törlesztőrészletek összegére. Ez alapján egy átlagfogyasztónak is látnia kellett, hogy a megállapodás árfolyamkockázatot tartalmaz, amely folytán a fizetési kötelezettsége bármilyen irányban és mértékben, korlátok nélkül megváltozhat.

A felperes az 1959. évi Ptk. 4. §-ának (4) bekezdése alapján nem hivatkozhatott arra, hogy nem olvasta el a kölcsönszerződést, így nem észlelte, hogy az ÁSZF-et a megállapodás általa aláírt egyedi részében az árfolyamkockázatról szóló megfelelő tájékoztatásként fogadja el. E mulasztásának következményeit nem háríthatta át másra.

Nem osztotta az ítéletábra az elsőfokú bíróság azon jogi álláspontját sem, hogy a felperes a szerződéskötés során olyan tájékoztatást kapott az alperesi jogelőd képviselőjében eljáró ügyintézőtől, amelyből alappal gondolhatta úgy, hogy az általa viselendő árfolyamkockázat nem valós, illetve annak nincs reális valószínűsége. E tényállítás bizonyítása ugyanis a felperes kötelezettsége volt (1952. évi Pp. 164. §-ának (1) bekezdése), amelynek annak ellenére sem tett eleget, hogy őt az elsőfokú bíróság e kötelezettségéről, a bizonyítandó tényekről, és a bizonyítási teherről is megfelelően tájékoztatta (1952. évi Pp. 3. §-ának (3) bekezdése). A per során beszerzett bizonyítékok alapján nem volt tisztázható az, hogy a szerződéskötést megelőzően az alperes jogelődjének nevében ki és milyen tájékoztatást adott a felperesnek az árfolyamkockázatra vonatkozóan. Ebben a körben tanú tanúvallomásának nem volt perdöntő jelentősége, hiszen - ahogy azt az elsőfokú bíróság is megállapította - nem igazolt, hogy a szerződéskötést megelőzően az alperesi jogelőd nevében ő tájékoztatta a felperest az árfolyamkockázatról. Emellett e tanú a felperesre és az általa kötött ügyletre egyáltalán nem emlékezett, így csupán általánosságban nyilatkozott arról, hogy az ügyintézők a szerződéskötések során mire hívták fel az ügyfelek figyelmét, ez pedig a felperes által kapott tájékoztatás konkrét tartalmának bizonyításához nem volt elegendő. Kiemeli az ítéletábra, hogy tanú tanúvallomásából egyébként is csupán az tűnik ki, hogy az ügyintézők csak az árfolyamok múltbeli alakulásáról tájékoztatták az ügyfeleket, olyat azonban nem mondtak, hogy az árfolyamok a jövőben is bizonyosan így fognak alakulni. Ezért e vallomás a felperes tényállításainak alátámasztására akkor sem lett volna alkalmas, ha a felperes igazolta volna, hogy az alperes jogelődjének képviselőjétől a per tárgyát képező szerződés megkötésekor is ilyen tartalmú tájékoztatást kapott.

Kiemeli az ítéletábra, hogy a felperes keresete akkor sem lett volna alapos, ha bizonyította volna, hogy a szerződéskötés során olyan tájékoztatást kapott az alperesi jogelőd képviselőjében eljáró ügyintézőtől, amelyből alappal gondolhatta úgy, hogy az általa viselendő árfolyamkockázat nem valós, illetve annak nincs reális valószínűsége. A felperesnek ugyanis a szerződéskötést követően fel kellett ismernie, hogy e tájékoztatás valótlan, hiszen a törlesztőrészletei megnövekedtek, aminek valószínű okaként ő maga is az árfolyamváltozást jelölte meg (23. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldalának első bekezdése). Márpedig arra nézve, hogy a szerződésben foglalt bázis árfolyamhoz képest keletkezett negatív árfolyamkülönbözet esetén a fogyasztó fizetési kötelezettsége csökken, pozitív árfolyamkülönbözet esetén azonban - felső határ nélkül - nő, egyértelmű

rendelkezések szerepelnek az ÁSZF szerződésmódosításkor hatályos azon kikötéseiben, amelyekre az alperes jogelődje a szerződésmódosítás felek által aláírt egyedi részében külön is felhívta a felperes figyelmét. Így amennyiben a felperes az árfolyamkockázat valós természetével és gazdasági hatásaival - a szerződéskötés során kapott valótlan szóbeli tájékoztatás miatt - nem volt tisztában, erre vonatkozóan legkésőbb a szerződésmódosítás során helyes tájékoztatást kapott, amelyből egy átlagfogyasztó számára is világosan kitűnik, hogy az árfolyamváltozás eredményeként a fizetési kötelezettsége bármilyen irányban és mértékben változhat. Mivel pedig a felperes az árfolyamkockázatot ezen ismételt tájékoztatás ismeretében újra felvállalta, az 1959. évi Ptk. 209. §-ának (5) bekezdése alapján ezen okból is alap nélkül hivatkozott a perrel érintett szerződés tisztességtelenségére.

Ezért az ítéletábra az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét az 1952. évi Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította.

A pertárgyérték az elsőfokú eljárásban 3 061 050 Ft volt, a felperes ugyanis a forintosítást követően fennálló 2 446 186 Ft tartozását teljes egészében vitássá tette, s további 614 864 Ft tőkeösszeg megfizetésére tartott igényt, így a perérték a kettő összegének felelt meg. A felperes az elsőfokú eljárásban pervesztes lett, ezért az ítéletábra őt kötelezte az alperes jogi képviselői munkadíjából álló 153 053 Ft + áfa, azaz 194 377 Ft összegű elsőfokú perköltségének és a feljegyzett elsőfokú illetéknek a megfizetésére (a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (az R.) 3. §-ának (1) és (2) bekezdései valamint 4/A. §-a, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 42. §-a (1) bekezdésének a) pontja, 59. §-ának (1) bekezdése, 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése, az 1952. évi Pp. 78. §-ának (1) bekezdése).

Az alperes fellebbezése eredményes volt, ezért az ítéletábra a felperest kötelezte az alperes 48 000 Ft fellebbezési illetékből és a jogi képviselőjének a meg nem határozható perértékű másodfokú eljárásban felmerült 5000 Ft + áfa, azaz 6350 Ft munkadíjából álló másodfokú perköltségének a megfizetésére is (R. 3. §-ának (3) és (5) bekezdései valamint 4/A. §-a, az 1952. évi Pp. 78. §-ának (1) bekezdése).

Debrecen, 2018. február 8. napján

Dr. Bakó Pál s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. előadó bíró, Dr. Tóth Endre Tamás s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő